

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Pierii Valeriani Bellunensis Hieroglyphica, Sive De
Sacris Ægyptiorum Aliarumque Gentium Literis,
Commentariorum Libri LVIII**

Valeriano, Pierio

[Lipsiae] ; Francofurti Ad Moenum, 1678

Lib. XLVIII. Incus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14259

JOANNIS PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORUM

LIBER XLVIII.

DE IIS, QUÆ PER INCUDEM, MALLEUM, ARA-
TRUM, FLAGELLUM, FRÆNUM, LAQUEUM, CATE-
NAS, JUGA ET UNCUM SIGNIFICANTUR.

Ex Sacris Ægyptiorum literis.

AD ERUDITISS. ARNOLDUM. ARLENIUM.

Non sum nescius, Arnoldi eruditissime, ubi commentarii hujus tibi dedicati titulum inspexeris, a-
nimo te concitatore ac subitito forsitan dicturum esse, quorsum tibi incudes, huius & malleus ara-
tri, flagella, fræna, laqueos, catenas, jugs, & odiosum ubiq. nomen Uncum, id genus prosuere: an
ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere jubeor? an alia queris vincula tibi superimere, quæ
quibus opprimor, tot Ægyptiorum nugis, ut recta & castigata prodire possim procurandis? Tolle, tolle ista, &
exquire aliquid, & excude quod me deceat, vel unde optatissimum tibi possim otium comparare. Responsu-
rus sum, Bona verba, quæso Arnoldi mi nullum hinc tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum:
mea instrumenta sunt ejus generis, ut vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis atrectare: quæ
quid in his laboris desumendum fuerat, id à me jam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantum ferrius
tui memorem esse, nihilq. cogitasse, quod tibi vel molestum, vel injucundum accidere, aut minime liberali:
voluisse vero in hac commentariorum suorum divisione, se sibi unamini amicitia necessarium: in adoptione
ad rerum suarum participationem admittere, heresicunda familia jure. Quod vero instrumenti tibi cre-
nisset, ne ulla haredum cavillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeret: sed qua simplex do-
natio sit, nulla Homericæ carminis additione facta.

ὁ δὲ τὸ τὸ μοι ἀπέγραψεν Πέγεον ὅς δὲ δώματα.
Sed hac plus nimio, cum amicitia nostræ simplicitas omniaboni consulere debeat, nullaque indigeat mi-
ne, quicquid dictum factumque sit. Quid vero sibi velint instrumenta tot facile discas ex eorum unoquoque
quod in manum sumpseris.

DE INCUDE. CAP. I.

Inter instrumenta primum non injuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera
Iea fiunt instrumenta, quæ faciendis reliquis ministerium præbent. Ab Incude igitur prius exordi-
amur.

DURANDUM. CAP. II.

Juniorum inventum esse putaram olim, ut ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis
proponeret: sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autho-
ris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id hujusmodi:

*ἄνακτι
δὴτα
quasi
ἀνακτι,
quod nullis
ἰσθίβ. fati-
gatur.*

*ἀνακτι δὴτα ὁ δὲ φοβῆται τὸς ἰσθίβ. Strepitus nec incus maxima horrescit, neque
κῆρ ἴσθίβ. φεων πῆται τὸν ἰσθίβ. Mens firma quæqua traxerit violentiam.*
Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, si ve pro præcepto, quo in advertis durandum
admoneamur, neque ullis procellarum sevientium tempestatibus moveamur, sed contra Fortune
quantumlibet injuriarum ictus enitamur, ne ullus labefactandi locus illi relinquatur. Neque asperna-
tus est Cicero hieroglyphicam hujusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, ubi dicit, *Assidua nos
opere eandem incudem noctemque tundentibus*, de iis qui perstante, ut Lucretius ait, labore, vincunt,
quod designarunt facere.

TERRA

A Sed quæsierit hic forte aliquis, quid sibi voluerit Homerus per incudes duas, quas Jupiter se Junonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo tuniculo suspenderat. At qui fabularum ubique aerem per Junonem intelligimus, Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes vero duæ terram & aquam, inter quæ Juno ipsa suspensa configitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cyprico carmine, & ex Hellenico ἐκ τῆς ἑστῆς Φιλολοχία, Junonem ait ab Jove vinciam catenis aureis, & incudibus ferreis degravatam, quamvis prave quidam depravatam legunt; sed longe fœdus interpretantur, dum exponunt Devirginatam: & quod magis rideas (a-

Incudes
de Ianonis
pedibus appen-
dit, quid.
Vide Macro-
bi in-
som. Scip.
lib. 14. & in-
fra l. 59.

B nimadverte hominis phrasim & impudentiam) depudicatum, imminutam, incudibus, veluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimii tendoris & libidinis impatentiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longe magis sibi confingit super Angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi Angelos quosdam depravari, & compedibus coerceri: sed ibi depravari non significat depudicari, ut stupor iste putat, sed gratia lumineque Dei privari. Homeri autem carmina, unde hæc à Theopompo & Hellenico desumpta sunt, habentur Iliad. 9.

ἢ ἔ μέμνη ὅτι κέκμη ὑψόθεν, ἐκ τῆ ποδοίου
ἀκμῶναι ἤκα δύο, ἀπὸ χειρῶν τῶ θεοῦ ἐν ἡλῶ
χρῆστον ἀρρῦκτον, σὺ δὲ ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλαι
ἐκκρέμω: ἠλάστον τῆ θεοῦ κτ' μακρὸν Ὀλυμπον, λύσαι δὲ ἐκ ἐδύνατο.
Non memor es cum te de summo pensilem Olympo
Demisi, utq; pedes geminas græve pondus ad imos
Appendi incudes, manibusque tenacia vincula
Ex auro injecti: aeris tu in nubibus alte
Pendebas, fremuere Dii per abenea cali
Templa indignantes, neque te dissolvere quisquam
Evaluit.

DE MALLEO. CAP. IV.

Incudi Malleus, ut diximus, non indecenter adjungitur: de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud Divinarum literarum authores multa reperiuntur.

MALORUM IRRITAMENTUM. CAP. V.

Vldetur vero Malleus pro malorum irritamento accipi, arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, unde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam sunt tubæ ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli Divinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo mala omnes procedunt cogitationes, pravaque consilia, & bonorum operum perturbationes. Hunc malleum ἱεργγλυφικῶς univèrsa terræ confractum contritumque intelligit Hieremias adventu Christi, subindeque confringi quotiescunque pravis posthabitis operibus, ad rectam vivendi rationem convertimur. Unde ait Apostolus: Deus autem conterat Satanam sub pedibus vestris quam occysime. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli vero

Hic potius
adjici il-
lud Orige-
nii Theo-
logi in Hie-
remiam,
Inter mal-
leum & in-
cudē, de iis,
ait ille, qui
anxietatib.
& ingentib.
malis pre-
muntur.
Malleus fi-
gura Zabuli.

Gggg 2 nomen,

nomen quo Theologi veteres plurimum utuntur, idem est quod Diabolus, uti Zacynthus per refo-
lutionem Diacynthus. Theocritus, καλὰ πάλιν δὲ Διολυθῶ, quod & alibi notavimus.

DE SISTRO. CAP. VI.

Anti. l. 8. **S**istrum in Cleopatrae manu Virgilius statuit. Idem in Isis sacerdotumque & Regum aliorum
manibus spectatur, mysticum quidem instrumentum, sed quo crepitum admodum sonorum pro-
ciebant, de quo apud Maronem legas:

Regina in mediis patrio vocat agmina sistris.

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed
enim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERUM VICISSITUDO. CAP. VII.

*Elegant
ejus forma
erat autem
mus in in-
strumētū
cornu recur-
vū, quo A-
gyptii in si-
stris, arcum
& sonorum
dam percus-
tunt.
Sistri for-
ma ex Plu-
tarch.* **S**istrum itaque, cujus usus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam juniores Altera-
tionem vocant, continuumque formandi deformandique motum indicabat: nam ejus quantitas
assiduum rerum motum ostendebat. Ceterum quia quæri solitum à plerisque, sistris species quamnam
esset, pro re fecerim, si priusquam partium ejus significata tractare aggrediamur, formam instru-
menti ejus à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistris species orbicularis, & aque cava, in cuius
circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ gene-
rationi corruptionique obnoxia est lunari subicitur globo, infra quem omnia commutantur, alter-
nantque vices variabilis avi: quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua, & aere confa-
ta, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside vero, summo verticis loco, selem effingebant,
quæ faciem humanam haberet, infra vero sub mortalibus illis orbiculis, hinc Isis, inde Nephthys
effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitum indicabant, cujusmodi sunt elementorum quas
vocant alterationes & motus. Quid vero sibi felis vellet, suo commentario dictum, ut scilicet Lunæ
symbolum esset: quod animal id temperaturam cum Luna perquam similem habeat, sive coloris va-
rietatem, sive astum, sive nocturnam potius quam diurnam exercitationem, sive procacem admo-
dum salacitatem consideremus. Quid vero illud quod ajunt selem unum primo partu xxix. edere,
secundo duos, ac singulis ita vicibus usque ad septenos unum addere, ut tot deniq; tota vita .....
pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Jam vero pupillarum incrementa decre-
menta que pari cum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana vero facies nihil aliud .....
sibi volebat, ait Plutarchus, nisi ut intelligeremus animal id peritiam & rationem mutatio-
num, quæ lunari globo accidunt, habere, quando uni homini per rationem intelligere da-
tum est.

DE TRIDENTE. CAP. VIII.

Ex sistris figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si
vero quis mare tantum hieroglyphice signare voluerit, habebit ex numis unde figuram sibi de-
sumat.

MARE. CAP. IX.

*Sed & pro
triplici re-
jusdem po-
testate, aut
triplici a-
quarum gu-
sta. Nat.
Com in
Neptuno.* **I**n promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, uti Plutarchus ait
erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis sane
passim pro symbolo Maris ponitur, ut multis est locis cernere.

TROEZENII. CAP. X.

Aliquot vero numi tridentis nota signati, Troezeniorum indicant rempublicam. Siquidem
cum illi Neptunum religiosissime colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testi-
monium imprimebant, autor Plutarchus idem. Et προειδαντες aliquando Troezen ipsa dicta, hoc
est, Neptunia, ut apud Stephanum habetur: tamen ea sit olim aliis atque aliis nominibus appel-
lata.

A lata, quippe nunc Aphrodisias, nunc Soroniam, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnefiacam autem hic intelligo: nam alia est omnino Træzen juxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua provincia etiam ipsa Træzenis olim nuncupata. Sed, ut ad priorem revertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Jovis sententia diremptam, qui regionem communem utriq; eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos *Παλλάδα* & Neptunum *Βασιλέα*, esseq; in eorum numis una parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput.

MANTINEA. CAP. XI.

IN Mantineensium etiam scutis tridens signatus erat, quare ejus urbis civis per gestamen id cognoscebatur, ut est apud Pindarum.

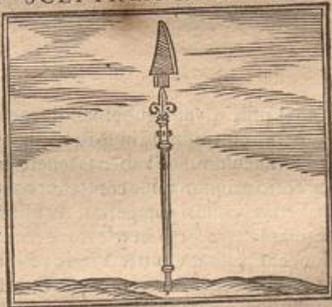
LEGIO VIGESIMA. CAP. XII.

SPectare est Brixæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt. LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Pa. Quadratum in torquibus & armiliis à Tito Cæsare bis donatum indicet.

DE ARATRO. CAP. XIII.

Tanta fuit olim agriculturæ reverentia, tantusque honor illi semper habitus, ut veteres scepra Regia in Aratri formam effigiant, quo & ipsi quoque Sacerdotes perinde ac Reges utebantur.

SCEPRUM REGIUM.

DEMOLITIO. CAP. XIV.

Circumducendi vero aratri observatio non in condendis tantam urbibus reperitur, verum etiam in evertendis delendisq; Quare illud apud Modestinum Digest. lib. vii. tit. Quibus modis &c. observandum, Aratro in civitatem indulto, civitas esse desinit, ut passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum.

*Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.*

Et secunda Philippica M. Tullius: *Ut vexillum videres, & aratrum circumduces, cujus quidem vomere portam Capua penè perstrinxisti.*

AGRICULTURA. CAP. XV.

Nimirum etiam est aratrum agriculturæ frumentariique proventus, signum, ut in numo argenteo cernere est, cujus inscriptio est ab occipito, S C I P I O I M P. cujus caput Elephantino est insigne spica, quod dubio procul Africanum signat: inferne aratrum pulcherrimè factum. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLUS, Ab altera facie sigillum nudum, cujus dextera innititur femori, lana supra magnam spicam toto brachio exporrigitur: literæ hinc, R E G. F. inde, E P I U S. De frumentaria vero Africa feracitate alibi saepe dictum. Quod vero Propheta olim dixerunt, *Ex Sion profertur lex, & verbum Domini de Hierusalem, corrigetq; vim magnam populorum, ut concidant gladios suos in aratru, frumetas suas in falces*, Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiam, ad unanimitatem comparata est. At quo nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publice quam privatim Christianis accidant mala, non aliunde sint, quam & ipsis Christianis.

*Scipionis
Africani
numus.
Pacis omnia
enim Christi
salutat
suos, nihil
illius præter
pacis donat
& relinquunt
Christo
nato canunt
Angeli.
Aratrum in
sacris quid.*

DE FLAGELLO.

AUGUSTUS MENSIS. CAP. XVI.

Juniorum inventum est, per flagella duo frumentaria in transversum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quod eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiam, nisi hoc fiat, agricolis vix quod agant, habentibus. Sedenim cum non eadem sit regionibus omnibus trituri ratio, hieroglyphicum hoc iis tantum inserviet, quibus id instrumenti usus est.

IMPERIUM. CAP. XVII.

Id receptius apud veteres est, ut per flagellum imperium significetur, quod saepe in Consulibus numis cufum observes. Quinetiam in conjecturali disciplina nihil ab hoc diversum notat, quod vel ipsius M. Tullii Ciceronis somnio satis innotuit, cum is C. Caesarem in Capitolium profectus, Augusto viso affirmavit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem observata, caelitus aurea catena demissa, cui Jupiter flagellum obtulisset.

Plutarchus in Cic. vita, & Suet. in Augusto cap. 94.

TOLERANTIA. CAP. XVIII.

Est & tolerantia symbolum per se manifestum sacis flagellum ipsum, quo uno signo Laconum patientia verberibus tolerandis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: *Certe Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbat, tantum honorem tolerantie domini conferunt, quantum sanguinis fuderint.*

DE FRÆNO.

REX. CAP. XIX.

Ab officio vero gubernandi regendique, habenæ quoque in Regis significatum veniunt. Hinc frænum nonnulli in fortunæ manu statuunt. Hinc plerisque locis eadem clavum tenet navigii gubernaculum. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores usurpatum. Quia vero funem ex corio primum fuisse constat, ut naves apud Homerum *σπρηδοῖσι βότασι* ligantur, funes interdum habenas vocitari comperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto in tricasque mox arte complicato conficiunt, quos etiam rusticorum vulgus funes appellat. *Quin & Virgil. vetustatis amor dixit, classique immitte habenas,* cum funes intelligeret velo regendo aptos, ut Cælius Urbanus antiquus Grammaticus interpretatur. Quamquam eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clavo positas arbitrentur.

Et laxare habenas pro sibi vivere dominandi & Μη ἀπειροσύνῃ. Imprimis non tulle habenas id est regimen. Aneid. l. 5. Hinc Philostratus in Anticlypeo. ἰμπεριελευθερία καὶ ἡνίκαι τῶν θυμῶν. Frænum inicit, pro moderatus est iram. Camus & frænum. Psalm. 32.

TEMPERANTIA. CAP. XX.

Eadem porro ratione qua clavus in navj moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt: Nam quod temo navibus, in Equis frænum est. Jocatur in hanc sententiam Plautus, Rudente, navem pro Equo intelligens, ubi Sacerdos ad puellas ejetas ait: *Nempe Equo ligneo per undas caruleas estu vesta.* Camus & frænum idem sunt, quamvis camus ad inflectendam cervicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coërcitio, ut exponunt Theologi eo loco, *In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.* Dicitur autem καμῶσιν ab inflexione *περὶ τὴν κωπήσιν*, quod domare est. Hujusmodi enim fræni genere defultores utuntur ad pullorum cervices intactas edomandas, Nemeleos porro signum ab antiquis celebratum, in sine cubiti mensura manu prætenta, neque non fræno, in hunc scilicet modum:

Ἡ Νέμεσις ἀφελέγει τὸ πῆξι, τὴν τε χαλινῶν, Μῆτ' ἀμετρον τι ποιεῖν, μῆτ' ἀχάδιστα λέγειν.

De

A De qua ita nos:

*Una manus cubitum ostentat, gerit altera frenum:
Illa, modum serva hac admonet, os cobibe.*

DE TURBINE PUERILI. CAP. XXI.

Habenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena est. De hoc autem Græci Latiniq; potius quam Ægyptii, quantum investigare potui, meminerunt. Quoniam vero clari admodum viri similitudinem à rhombo, qui turben est, delumpferè, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere visum est operæ pretium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

CAP. XXII.

Est autem rhombus, ut hinc exordiamur, lignum buxum, vel ex solidiore aliqua arbore torna-^{Rhombus} tum, plana lataque primum basi, cono sensim in angustum abeunte cujus apex clavo armatur ^{quid.} ferro. Utisejus in puerilibus ludis cum antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimum ^{Galli, une pi} exercetur, eum vulgo *Palaon* appellant, vocabulo ipso vetustatem indicante. Implicatur is à cuspide ^{robete, une} prælongo loro, atque ita ludo puerili, quanta vi fieri potest excussus, basi superne cuspide inferne ^{trompe.} versa solo alliditur: dum vero ab intorto se loro explicat, in raptissimam concitatur vertiginem, atque ita volubiliter rotatus, spatiis ampliter curvatis hac illac fertur: pueri superstantes flagello illum exagitant, acrique intorta plaga impetam vehementiorem adjiunt: Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, ut Solispater Charisius observavit, dicitur. Ob eam igitur concitatissimam vertiginem agitationemque, Poëta mentis volubilitatem, quæ nullo possit loco consistere, ratione separari, quod plurimum in furore accidit, expressere. Atque ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de se dicit:

*Namq; agor ut per plana citus solet verberè turbo,
Quem celer assuetæ versat ab arte puer.*

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, ubi correptam furis Amatam Reginam nusquam consistere ^{En. lib. 7.} C postposita lacerenter ostendit, ut versus hi, vel decies repetiti, nullius umquam tædio recitentur:

*Cen quondam torto volitans sub verberè turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille à flus habena
Curvatis fertur spatiis: super inscia turba
Impubesq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plaga. Non cursu segnior illo
Per medias urbes agitur, populosq; feroces.*

Quoniam vero inter furoris species quinque à Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibuere: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLU ET FUSO. CAP. XXIII.

NEque quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fufus, cum ex iis antiquissima quædam referantur significata.

FATUM. CAP. XXIV.

PER colum autem & fufum significari fatum, longe manifestius est, quam ulla debeat commentatione ulterius explicari: plena siquidem sunt Poëtarum volumina, fatum ipsum per flumina, per fufum, per colum, per fila ubique significantium. Tres vero Parcas illas hujus negotii arbitras, quæ de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum a libi diximus. Tres autem illas esse, ^{Plato lib. 11} quarum una colum sustineat altera neat, tertia adactis in fila forficibus modo hæc, modo illa oc- ^{de Republ.} ^{Parcarum} ^{pidura.} ^{et;} ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare nemi- nem

Fufus: stnem crediderim. Si vero tabula hujus feriem quis delineari sibi cupierit, ita picturam digeramus, ut Clotho vestem induta versicolore, cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis veste passim stellata in signis, in pendentium magno numero fusorum fila immisis, modo hunc, modo illum torquere videatur, utraq; palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruendis. Fusi solo passim jaceant, alii modico, alii plurimo obvoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minime vero dissimulanda sunt, quæ filo super ex Divinis literis tradit Hesichius: subtegmen qui idem mortalium intentionem indicare, stamen vero Deum, utpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostre intentionis subtegmen admittit, ut boni operis indumentum contextatur.

NUPTIÆ. CAP. XXV.

Quod vero colus & Fufus novam nuptam indicet, aliquis forte dubitarit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quod C. Cæciliæ, quo alio nomine Tanaquil Tarquinii Prisci uxor fuit, lana cum colu & fuso in templo M. Anci diutissime adservata perduravit, cujus rei mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquil feliciter cessit, institutum ut nubentes virgines comitaretur colus corrupta, & fufus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ: ubi toto territorio adhuc hujusmodi observatur, ut postero die quo nova nupta traducta fuerit, mane præsto sint domestici conjunctiores sponso, cum colu & fuso, quos novæ nuptæ offerant, armaq; alia quibus opus aliquod domesticum fieri soleat: quamquam vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinvicere velint, hesternum quidem diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam nova nupta postero à nuptiis die jubebatur à focu petere, quam illa peracerbe conviciis etiam superadditis abnegaret. Sedenim tam per vulgatus de colo fusoque mos antiquitatem illam sapere mihi videtur.

Colus & fufus nove nuptæ dantur, & quare. Bellunenſium mos in ſolenibus novarum nuptiarum.

PAULATIM QUID EFFECTUM. CAP. XXVI.

Separatim autem per fufum glomo obvolutum, sunt qui paulatim quid effectum intelligant, quod apud veteres nusquam inveni. Nam fila ipsa dum nentur, paulatim coeunt, sensimque torquentur, & ex molli vellere linove per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta fit & idonea, coalescunt.

MORS. CAP. XXVII.

An quod Jovis & Themidis fila perhibentur. Δαυδάμ, fortior, quia omnium fortis moderatur. Atropos qui mutari aut verti nequitur. Clotho, quod omnia coordinat.

At colus atque pensa tantum, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citavimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum unicuique rei finem præscribere: inde etiam ficto nomine, quod, ubi fatalis advenerit dies, nemini parcant. De vi autem earum, quam *ἀντίστροφον* esse dicit Plato, nos inconvertibilem dicere possumus, quoque pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantum, verum etiam ad animos in legum cultum & observantiam inducendos munus exercent suum, quin legibus & sanctionibus firmam præsent incolunitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato differit, ibidemque interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachesis quippe firmamentum esse (ut superiorum fabulam apertius interpre-

temur) in cuius stellis vires fortesque interiorum omnium contineantur. Clotho vero Planetarum ^{αδρ. ηρα,} cecum, in evolvendis rerum fortibus firmamento subministrantem. Atropon denique Saturnum, ^{στομρο, φ-} quæ stabilitate sua eductas in effectum fortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam late apud eos ^{λυα σιλίκετ} disputantur, à me nunc prætereuntur.

DE LAQUEO. CAP. XXVIII.

Hæc vero Parcarum lina in opus deducta, laqueum neverunt, artificique astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum,

AMOR. CAP. XXIX.

Laqueus vel vinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines convenitur: taciteque aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoque, apposta esca, spe bohi, capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quam amantem: unde etiam vinculum, & vincendi, & captivum reddendi, significatum habet.

VENUS. CAP. XXX.

Ipsi vero Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod vero apud Lacedæmonios Venus cognomento *MogQa*, pedicis circa pedes obvolutis ostendebatur: nam Tyndarum serunt coniecisse Venerem in vincula, quo filiarum opprobria, quæ impulsu ejus acciderant, ulcisceretur. Sedenim Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula sommovet, remque eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quod debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constantur permanere. Nostri in universum castitatem & sobrietatem ita comparandam monuere, si tali utamur hieroglyphico, dum ajunt:

Compedibus Venerem, vinculis constringe Lyæum.

DIANA. CAP. XXXI.

Apud eosdem Lacedæmonios, Dianæ simulacrum, quod Iphigenia & Orestes ex Taurica regione detulerunt, vitice colligatum colebatur, nempe quod eam auferentes viticem fasciculo obvolutam occultaverint. Huic quondam homines sorte ductos immolabant, quod sacrificii genus Lycurgus in Epheborum stagra commutavit, simul ut aram Dianæ, quod ipsa oraculo sibi deprecere visa erat, humano sanguine conspergeret, simul ut plagarum contempu fortioerem redderet juventutem.

DIANA STRANGVLATA. CAP. XXXII.

Apud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ strangulatæ simulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id non hieroglyphice, sed historice, rem super ea gestam: propterea quod pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum simulacri collo injecerunt, se Dianam suspendisse dicentes, quos Caphyata lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos sepelire, & sacra quotannis facere, cum eorum uxores omnes abortivos partus ederent. Author Pausanias.

FIRMITAS. CAP. XXXIII.

Solum vero *ἐνυάλιον* Lacedæmonii pedibus vincum colebant, cujusmodi vetustissimam apud eos statuam fuisse Pausanias attestatur, ne scilicet aliorum ab urbe sua secederet, sed in ea firmus stabilisq; permaneret. Cujusmodi infania Tyrios etiam vexavit, quo tempore ab Alexandro Macedone oblidebantur:

H h h

*a Martem.
Sic Saturn.
in compedi-
bus visib.
et per an-
nem Janes*

nam

Vinculo cuius moris causam red. ait. Macrobi. Saturn. lib. 1. c. 6. nam & Apollinis ipsi sui basin aurea catena religarunt, cum quidam in concionem progressus affirmaffet, visum sibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, velle se transire ad Alexandrum: post quod vinculum injectum super eum Tyrii Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoque deorum statuis Plutarchus in Problematis Tyrios vincula solitos injicere, id scilicet indicantes, quod lento gradu in scelerum castigationem ferantur. Et Horatii locum de poena quæ claudis incedit pede, in hanc eandem sententiam Porphyrio interpretatur.

JUNONIUS. CAP. XXXIV.

Milonis statua. ET ahenea Milonis statua in Olympia fuit, quæ super discum posita vinculis simul pedibus innitidebatur. Malum autem Punicum sinistra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus similes apparebant, vittaque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus est Philosophus Tyancus, ut Milonem athletam dixerit Junonis Sacerdotem à Crotoniatis institutum, idque mitram & redimiticulum indicare. Arborem vero malum Punicum solam in Junonis honorem plantari.

FORTITUDO ATQUE TEMPERANTIA.

CAP. XXXV.

Minerva obligata quid. Quamquam alii eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos, id significare, quod fortissimus is athleta nullius viribus ex eo loco, ubi semel constitisset, dimoveri posset. Malum manu comprehensum, digitorum ejus fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu avelli posset. Porrectionem vero digitorum eodem roboris argumento significasse, quantum illi virum inesset, quod à quoquam vel robustissimo, neque insecti, neque dimoveri poterint. Per vittam vero temperantiam hominis ajunt indicari: athletæ enim vires suas ea potissimum ratione custodiebant, quod ab iis, quæ corpus enervant, libidinibus, studiose admodum abstinebant.

MINERVA ARCADICA. CAP. XXXVI

NEque quidem Dianæ tantum simulachrum obligatum erat apud Arcadas, verum etiam Minervæ signum obligato crure ostendebatur. Significabat id vulnus, quod ipsa à Teuthi Arcadum duce acceperat, dum illi suadere, & obstare conaretur, ne Græcorum societatem desereret, quam ipse ob similitudinem in Agamemnonem repudiaverat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerva illi laudi adscribebatur. De stupore vero, & imperitia Arcadum, qui nihil cum Minerva commune aut sociale habuerint, in Quercu, atque etiam in Asino, satis dictum.

SEMEN IN UTERO. CAP. XXXVII.

Notantur quoque à Luciano, in Astrologia, ab Athenæo, lib. 14. & Aristoph. in auribus. Saturnus alligatus. Adverbium à Macrobio lib. 1. cap. 5. Saturn. Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solvi ante diem sibi festum mense Decembri: atque inde proverbium, *Deos habere pedes laneos*. Hinc vero significari semen in utero animatum (nam à satu Saturno nonien) in vitam grandescere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mense, & Virgillii & aliorum testimonio, iis quæ recte ferunt, comprobatur, molibus interim naturæ vinculis detineri. Sunt vero qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: vel quod fruges omnes vinculis nodisq; quibusdam alternentur: vel quod in Tartara conjectus, propter loci, in quo versatur, profunditatem, quasi quibusdam ibi vinculis detineatur, ut deportatus. Alii fictum volunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSUM OPUS. CAP. XXXVIII.

Hinc artificiosa & ingeniosa Deiana Hom. Quæ vero vincula statuis, quas Dædalus elaborasset, injici solita sunt, id sibi volunt artificiose quædam esse fabrefactas, ut abire viderentur: quocirca vinculis compescendæ essent. Meminit hujus

A huius rei Plato in Menone, Dædali signa, in quibus, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: ubi vero revincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquid ejus habeat, & solutum esse sinat, incertam eam esse possessionem, perinde ac si quis servum habeat fugitivum, &c. Politicorum Aristoteles Dædali statuas memorat, quas vulgus moveri, & opus facere dicitasset. Neque defunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam autument, quæ argento vivo infuso moveretur. Hinc quotiens opera hujusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere voluerimus, si Platonis sententiam approbamus, eorum pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

rus, & Pinodarus in Olympiâ, dixerit, & Virgil. Dædali Circem. En. lib. 7. Nimirum Aristoteles l. 1. de Anima, reselles opinionem Democriti. Amor cæcus quid.

NEQUITIA. CAP. XXXIX.

Juniorum inceptum esse volunt nonnulli quantivis pretii viri, amorem obligatis oculis pingi: neque id antiquam sapere eruditionem, cum eum ipsi dicant oculatissimum. Plerique tamen veterum, ut Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectum enim in turpitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorum sensu est, intellectum concitat ad voluptatem: ea vero tali orta principio, quæ putat in conspectu esse bona, ea tantum concupiscit, addictaque sensui à contemplatione avertitur, neque sui compos est, ut possit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quique ita affectus est, is cæco carpitur igni. Qui vero electionis est compos, auream colit Venerem, nihilque prius curat, quam cæci stimulos avertere amoris: cæci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, ut nec quæ attingunt ad rem, nec sumptus videat. Quod vero sint qui, Cæco carpitur igni, exponant, cæco, validiore, quia intellectus & rationis lumine privato? Id tamen active, quia non videbat omnino Dido quo raperetur, in quantam ærumnarum tragædiam se præcipitaret. Amat Scyllam Glaucus: Scylla lupis est canibusque succincta, quod meretriciam protervitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idem vel cæcus, vel, ut significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quod ubi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat? ut elegantissimus ille monet senariorius:

Æa. lib. 2. Si sapientia non lasciviam amantem.

ἔρωτα πάντ' ἀμιγρὸς εἴη μηδ' ἄρδον
εἴαν δὲ μὴδὲ ταῦτα τὴν Φόβου σέβασιν
ἰεραπέησιν τὸ λοιπὸν ἠετήσῃ βεβήχον

Lib. 4.

Quod ita Latine reddere possumus:

Fames amorem sedat: hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim vero Poëtæ amoris retia decantant, quæ statim declinare studeamus. Nam, ut sapientissimè admonet Lucretius,

Nam vitare plagas in amoris ne laciamur,
Non ita difficile est, quam captum retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perumpere nodos.

VENATOR. CAP. XL.

Sædenim cum venationis præses Diana fingatur, jure illi & laquei & retia sunt attributa, utpote præcipua venatorum arma. Unde Plin. scriptum. Libera me de laqueo venantium. Et 125. canitur: Arma venantium præcipua. Arma nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Ubi animadvertendū est apud Græcos quidem

Hhhh 2

ἡρευόν

Ἰησοῦ ὄντων legi, quam literam nostri secuti sunt, sed apud Hebræos vocabulum esse, quod ajunt signifi-
ficare Sidonios, populum Judæis semper infestissimum: venatores enim Sidonii, inquit Adamantius.
Neque ignoravit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio:

Æn. lib. 1.

— Media sese fert obvia sylva,
Virginis os habitumq; gerens & virginis ara Spartana.
Namq; humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederatq; comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodosq; sinus collecta fluentes.

Curque hoc venatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyriis mos est gestare pharetram
Purpureoq; alce furas vincire coturno.

ANNONA. CAP. XLI

Venationis
hierogly-
phicum.

Quinetiam ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicum: siquidem venatio tum
victum, tum annonam, & quicquid in humanæ vitæ usum comparatur, significare dicitur. Ven-
natui enim primæ ciborum delicia comparatæ. Quare videas locum Psalmographi: *Vidiam ejus*
præcipuè benedicam, quod in antiquis Græcorum exemplaribus *Ἰησῶς*, non *Χησῶς*, legitur, quod ven-
nationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta com-
paratur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehen-
dere, cum pro, *Vidiam ejus benedicens benedicam; annonam illius*; alii, *præcipuè benedicam*; alii, *am-
plificabo, copiosissimamq; faciam*, reddiderunt.

DOLI OCCULTI. CAP. XLII.

Hinc in la-
queum in-
ducere, &
illud Plato-
nis in Sophi-
sta, baud
facile esse
omnes la-
queos effu-
gere, id est
omnes do-
los.

Τὰς ἀπὸ
οὐρανοῦ
ἐπιπέττας
ἐπιπέττας
ἐπιπέττας.

Sed ut ad laqueum revertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem, insidiarumq; indi-
scat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei, & in ejusmodi
sententia à fatidico vate Davide positum invenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte
per insidias intententata. Nam quod laquei venatorib; adversus feras id insidiæ in hostes præstant.
Dubio procul enim ubi in Psalmo legitur, *Laqueum paraverunt* dolos omnino significat Eucherius.
Atque alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus ejus de vitii: *Dirampa-
mus vincula eorum, & proficiamus à nobis jugum ipsorum, ut contrito laqueo liberemur*. Nam hæc
quamdiu rupit Samson, inimicos vicit.

DE CATENA.

APERTA VIS. CAP. XLIII.

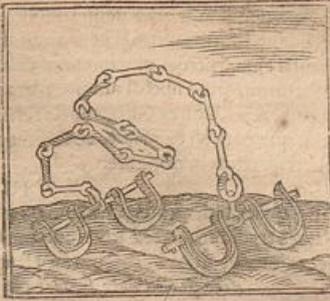
Catena vero vim apertam significat, quia victis palam catenæ injiciuntur, neque ullam exiguam
occultationem.

VITIA. CAP. XLIV.

Theologi nostri veteres catenas vitia significare contendunt: quod vitia se invicem gignere,
atque arctissime complecti consuevere. Nam qui de moribus disputant, necesse ajunt multa
illi inesse vitia, in quo vel unum tantum fuerit in conspicuo: usque adeo peccatum esse transire li-
neam, finire. Sic è manibus Petri Apostolum principis catenæ ceciderunt: sic illi solvendi jus
divinitus attributum. Hoc tamen significato juniores libentius dixere.

CON-

Sunt tamen & maritalis vitæ indicia, propriæque similitudines catenæ, quæ pedibus, quæque manibus injiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemque intra certæ rationis ergastula cohibent, neque licentius evagari permittunt. Manicæ vero sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familia: patrem, fratrem, liberos, domumque suam recte administratam, institutamque velit.

Hinc Sententia in dialogo affectus & rationis, compedes autem uxorem formosam vocat, & Horatius amicam formosam, gratam compedem. *χρυσαι πεδηαι:*

DE JUGO. CAP. XLVI.

Inter vinculorum genera & jugum est, cujus varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo quid cepimus, eidem hoc adjicimus.

PAR COPULA. CAP. XLVII.

Pro vita conjugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento jugum accipi, Ea siquidem est conjugatio & copula maxime maritalis, unde conjugium & vincula jugalia, & parem denique conatum, curam, amoremque, & studium in confortibus esse debere indicat, atque hoc est, quod apud eruditos dictum invenias, *Pari jugo.*

SUBJUGATIO. CAP. XLVIII.

Apod Horatium jugum aheneum, pro violenta subjugatione positum reperias, ut *Carm. lib. I. Od. 33.*

*Sit visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub juga ahenea
Sævo mittere cum joco.*

Nam & subjugare, militare verbum, & sub jugum mittere, passim apud historiae scriptores invenias. Erat vero hujusmodi jugi species, ut in *Armorum commentario* diximus, ad similitudinem Græcæ literæ, duabus scilicet hastis in terra defixis, tertiaque ad summum earum deligata, sub qua victi hostes omnibus armis exuti subeuntes, transire per ignominiam jubebantur.

SERVITUS. CAP. XLIX.

Invenias & pro servitute jugum poni, ac perinde pro fatigatione: unde *subdere colla jugo*, pro trahi in servitatem & labores, passim apud Poetas, à Bobus nimirum sumpta metaphorâ, qui ad hoc junguntur, ut laboribus exerceantur. Hoc significato *Affertor noster*, qui calicis amaritudinem suis pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, *suave esse jugum suum, & onus leve* proficitur.

LEGES. CAP. L.

Sunt qui per ejusmodi dictum leges intelligi putent, quod appellatione jugi legum onus fuerit etiam à Davide nuncupatum. Omnino vero leges pro subjugatione & imperio vicissim à Marone dictum: *Legesq; viris & mania ponet.* Nam qui legibus parent, similitudine quadam colla jugo subdere videntur: & qui potentiorum arbitrio subjiuntur, subire jugum identidem.

PATIENTIA. CAP. LI.

Sunt qui jugum significato patientiæ præferant, quo plurimum insigniri gavisus est *Leo X. P. M.* Cum enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cepisset, quod solitus sit ille, ut ajunt dicere, nullam homini virtutem patientiâ commodiorem esse, eam sententiam ita carmini mox inseruit:

Hhhh 3

Super-

Jugum Domini suæ.

Alias mores En. I. 1.

Superanda omnis fortuna ferendo est.

*Antid. l. 3.
Leonis X.
P. M. passi-
entia testi-
ra familia
rh.*

Nullum unquam is opus neque publicum, neque privatum, etiam cum ad Pontificatum effectus esset, faciendum locavit, cui jugorum insignia non apposuerit, cum inscriptione, SVAVE, ut scilicet ad virtutis ejus fructum percipiendum alacrem esse necessariam voluntatem innueret, jugumque suave futurum, quod libenti animo toleraretur. At contra nihil tam facile, quin difficile appareat, quod invitus facias. Postea vero, cum is rerum potitus esset, ad insigne id ea accommodata est interpretatio, quæ orta est ex re ipsa, eo scilicet principe justam & clementem, atque adeo suavem humano generi servitutem obtigisse.

JUPITER. CAP. LII.

SEd quid illud, quod ipsius Jovis symbolum est, jugum? Jugare siquidem Jovis inventum esse veteres tradiderunt, & à Jovis nomine Græci ζεύξαι deduxerunt. Ipsum autem ajunt primum jumenta junxisse, ut ea in frugum fatu frugalem nobis operam præstarent. Nam

Ante Jovem nulli subigebant arva coloni,

Nec ignoravit hoc Naso, cum scripsit de Jove ipso:

Semina tum primum longis Cerealia sulcis

Obruta sunt, pressique jugo genuere Juvenci,

Postquam Saturno tenebrosa in Tartara missa,

Sub Jove mundus erat.

*Georg. l. 1.
Ovid. lib. 2.
Metamor.*

DE CLAVO. CAP. LIII.

HAbet quid simile cum jugo, cumque laqueo, clavus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, unionem: quare locus exigit, ut super eo quoque aliquid disseramus.

SISTERE, CAP. LIV.

*Sic Horat.
Figit adam-
mantinos
summis ver-
tutibus dira
necessitas
Clavos.
Clavi hic
roglyphica.
Carm. Ode
35.*

CLavus utique sistendi firmandique signum habitus apud antiquos. Et Dea ipsa Necessitas adamantino clavo insignis fingebatur, quæ ubi quid faciendum decrevisset, non licere vel Diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunam ipsam, quæ rerum humanarum domina fingitur, semper anteit *sava Necessitas, sive*, quod in antiquissimis codicibus observavi, *sava Necessitas*,

Clavos trabales & cuneos manu

Gestans ahenea, severus

Uncus abest, liquidumque plumbum.

Eodem utitur hieroglyphico Tullius in Verrinis, ubi ait: *Et ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clavo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilii sententia Mamertini se frumentum non imperasse pronunciat.*

SOSPITAMENTUM. CAP. LV.

Qui vero clavus aheneus, nonnumquam & ferreus in postico pariete templi, quod Minervæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedii ad mala quæ impendere viderentur signum habebatur, atque amuletum erat præcipue contra pestilentiam, eoq; vim morbi sili pervasum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi clavi causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Cn. Quintilius, & alii nomen habent apud rerum scriptores. Cujusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. HORATIUS CONSUL EX LEGE
TEMPLUM JOVIS OPT. MAX. DEDI-
CAVIT ANNO POST REGES EXACTOS,
A CONSULIBUS POSTEA AD
DICTATORES, QUIA MAJUS IMPE-
RIUM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATUM EST.

ANNUS

ERat & alterius generis clavus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacra-
rum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia parvus tunc erat literarum u-
susque clavus annalis appellabatur. *Clavus an-
nalis.*

DE CUNEO. CAP. LVII.

Contra vero Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & applicita
sunt, discutit atq; dissolvit, discissaque separat, & à clavo totus diversus abit. Ideoque inter in-
strumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, appingitur. Super eo est igitur disse-
rendum.

DISSOLUTIO. CAP. LVIII.

Posito siquidem firmandi signo, quod per clavum indicatur, ubi scilicet fortuna quippiam stabi-
liville videatur, cum & ejusdem munus sit, ea quæ firmissima judicentur in humanarum rerum
ludibrium dissolvere, loco dimovere, discutere, atque disjicere: additus est ad necessitatis insignia
cuneus, qui nimirum, ut dictum, dissolvendi, discindendi, atque separandi symbolum est. Et veluti
per clavum firmatum aliquid ostendimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus. *Hinc Hora.
lib. 3. Cap.
ode 31.
Exegi mo-
numentum
Ære peren-
nium.*

DE UNCO. CAP. LIX.

Quæ vero de Unco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, eandem faciunt sententiã: si-
quidem unco trahi, quo loco dejecti fuerint, læsa præsertim majestatis rei, solitum, apud rerum
scriptores sæpe legimus: quare congruit unco cuneo. *Quinetiam
forsan rapen-
ciari, hinc
Pythag.
Γαυρὸς
ἄνθα (α)
ἔξ Περύ.
Quæ sunt
unguis, un-
cis, ne nu-
triat.*

DE PLUMBO. CAP. LX.

Plumbum vero clavo perquam simile est, propterea quod eo infuso, & statua, & aliã operum æ-
dificiorumque moles coherescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeo pondero-
sum, ut etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem, quam difficulter loco dimoveas, per se vale-
at significare.

HEBETUDO. CAP. LXI.

Alioqui plumbum hebetudinis indicium est. Nam cum velocissima esse debeat mentis agitatio
in eo, qui acutioris ingenii laude commendandus sit, ubi quem tardiozem ad ea excogitanda
consulenda, constituenda, a deunda, peragendave, quæ usu veniunt, inspexerimus, à contatione
ipsa, vel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cavillum exprobramus. Unde in Tusculanis Ci-
cero: *Ni sane in Physicis plumbei sumus.* Et pro inefficaci & inutili, atque inani sermone plumbeum
gladium, aut pugionem, apud eundem Tullium invenias. *Plumbeum
ingenium.
Cicero in e-
pistolis ad
Atticum.
Lib. 4. de si-
nib. bonor.
& D. An-
gust. lib. 3.
contra Ju-
lianum.*

INIQUITAS. CAP. LXII.

Illud etiam in Divinis literis observatur, quod iniquitas per plumbum intelligitur. *Iniquitas enim
secundum Zachariæ Prophetæ visum, super plumbi talentum sedet.* Vetus enim ponderis modus est
talenti.

talentum. Ideoque Pharaonis exercitus, utpote qui in iniquitate permansit, tanquam plumbam in imas aquas pestum iit, ibique supinus in cavo profundi alveo recubuit, ut ait Adamantius.

DE VECTE. CAP. LXIII.

Quid pondus significaret indicavimus: sed reliquum est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet pondera facile moveantur.

ARS NATURÆ VICTRIX. CAP. LXIV.

Is vectis est, per quem, artem humana industria comparatam, quæ naturam longe vincat, indicamus, negotiave perdifficilia minimo conatu confecta. De vecte sane, deq; aliis machinis Antipho Poeta senario lo eo, quem citat Aristoteles in Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimovemus adacto vecte, hypomochlio, quem nostri suppressam vulgo vocant, centri loco summissio, pondera supra omnium, qui rem non inspexerunt, fidem tollimus: & eorum

qui inspexerunt, sed causam non intellexerunt, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promovemus. Atque hoc est, quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiam pondus virium imbecillitate loco movere non potest, id ipsum facile commovere, & hac illacque ducere, adjuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI. CAP. LXV.

Præstat utrumque clavis, quod & cuneus & clavus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & solvit, & in manu Jani præcipue statuebatur.

PUDOR. CAP. LXVI.

De qua quidem multa Poetæ nostri. Sed ut signum, ubi agitur serio, prætereamus, Fabii Picioris si modo legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Janum dicit ad pudorem & sanctimoniam, domorum primum valvas, feras & claves excogitasse, ab eoq; januas appellatas: unde claves in simulacris, in beneficii hujus memoriâ gestet.

SECURITAS. CAP. LXVII.

Alii dicunt securitatis ejus signum esse, quæ passim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. Alii à cludendi aperiendique anni officio, quod munus ejus esse Dei putabant, claves aditas arbitrantur: eaque de causa Clusium & Patulcium appellatum. Ad hujus instar Apollo cognomento κρυπταῖος, colebatur apud Græcos, quod ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Janum vero eundem esse ac Solem, à multis ubique disputatum.

PORTUNUS. CAP. LXVIII.

Neque tamen Janus tantum cum clavibus, verum & Portunus cum clavi figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTUS. CAP. LXIX.

Rat etiam olim ritus, ut nuptialibus inter alia clavis quoque mulieribus traderetur. Id ajunt bono in sacris literis sæpe invenies, Vulvam aperire.

JOAN.

Janus undi.
Apollo κρυπταῖος.
D. in clavis ad linguam silentium notat.
Hinc & scybi.
Ius civitatis.
D. Clemente Strom. s. 1.
Αἰ. Ἰπ.
καὶ μοῖ.
γλαῖος.
Φύλαξ.
Et nostra profert lingua custodiam clavis loquens.